

Wyrok z dnia 25 stycznia 2002 r.

II UKN 781/00

Odszkodowanie z tytułu wypadku przy ochronie własności publicznej przed groźącą szkodą, przysługuje osobom wykonującym czynności związane z odwróceniem lub zmniejszeniem rzeczywistego i bezpośredniego niebezpieczeństwa zagrażającego mieniu publicznemu (§ 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami, Dz.U. Nr 120, poz. 758 ze zm.).

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2002 r. sprawy z wniosku Janusza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O.W. o jednorazowe odszkodowanie, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 2 lutego 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O.W. odmówił przyznania wnioskodawcy Januszowi K. wypłaty zasiłku chorobowego za okres od 30 lipca 1996 r. do 25 kwietnia 1997 r. wobec zalegania z zapłatą składek na ubezpieczenie społeczne za okres przekraczający 3 miesiące. Kolejną decyzją z dnia 15 kwietnia 1999 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy i odmówił przyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy.

Odwołanie wnioskodawcy od tych decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu z dnia 12 stycznia 2000 r. [...]. Sąd ustalił, że wnioskodawca uległ wypadkowi przy prowadzeniu działal-

ności gospodarczej. Żądanie przyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu tego wypadku Sąd uznał za bezzasadne, bowiem ustawa z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) nie przewiduje takiego świadczenia. Sąd uznał także, że wnioskodawca nie ma prawa do zasiłku chorobowego, gdyż zalega z zapłatą składek na ubezpieczenie społeczne za okres przekraczający 3 miesiące.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 6 czerwca 2000 r. [...] uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia prawa do zasiłku chorobowego i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania, a w pozostałej części apelację oddalił. Podstawą uchylenia wyroku w części dotyczącej żądania wypłaty zasiłku chorobowego było nieuwzględnienie przez Sąd pierwszej instancji wszystkich wpłat dokonanych przez wnioskodawcę na poczet składek na ubezpieczenie społeczne. Natomiast oddalenie odwołania w zakresie żądania przyznania jednorazowego odszkodowania było zdaniem Sądu Apelacyjnego prawidłowe. Zgodnie z art. 5 pkt 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, ubezpieczonemu przysługują świadczenia pieniężne w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej i renty rodzinnej. Nie ma natomiast podstawy prawnej do przyznania odszkodowania.

Wyrok ten w części oddalającej apelację zaskarżył kasacją wnioskodawca i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez niezastosowanie § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami, naruszenie zasady sformułowanej w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz błędną interpretację ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, wniósł o uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawca podniósł, że powołane rozporządzenie Rady Ministrów przewiduje prawo do odszkodowania z tytułu wypadku, któremu uległa osoba nie będąca pracownikiem przy chronieniu własności publicznej przed groźącą szkodą. W takich okolicznościach uległ wypadkowi wnioskodawca,

który na zlecenie Zespołu Szkół Technicznych w O.W. dokonywał czynności zmierzających do oczyszczenia przewodów i kanałów kominowych oraz kontroli tych instalacji. Zachowanie jego zmierzało więc do zapobieżenia powstaniu szkody we własności publicznej. Ponadto wypadek nastąpił przy wykonywaniu czynności zawodowych, a zatem odmowa przyznania wnioskodawcy odszkodowania z tej przyczyny, że nie był on pracownikiem, narusza zasadę równości wobec prawa określoną w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹ KPC kasacja może być oparta na dwóch podstawach - naruszeniu prawa materialnego i naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Dopuszczalne jest więc kwestionowanie zaprezentowanego w zaskarżonym wyroku poglądu prawnego, jeżeli podstawą kasacji jest naruszenie prawa materialnego oraz kwestionowanie ustaleń faktycznych, jeżeli kasacja oparta jest na podstawie naruszenia przepisów postępowania. W niniejszej kasacji nie wskazuje się jako jej podstawy naruszenia przepisów postępowania, zatem ustalenia faktyczne nie są kwestionowane. Z uzasadnienia kasacji wynika zresztą, że wnioskodawca przyznaje fakt, iż uległ wypadkowi w czasie wykonywania czynności związanych z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą, lecz ocenia te czynności jako chronienie własności publicznej przed grożącą szkodą. Taka interpretacja przepisu § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami (Dz.U. Nr 120, poz. 758), jest nieuprawniona. Przewidziane w tym przepisie prawo do odszkodowania dla osób, które uległy wypadkowi przy ochronie własności publicznej przed grożącą szkodą, przysługuje osobom, które wykonują czynności związane z odwróceniem lub zmniejszeniem rzeczywistego i bezpośredniego niebezpieczeństwa zagrażającego mieniu publicznemu. Wynika to ze sformułowania „grożąca szkoda”, które oznacza, że musi występować stan bezpośredniego zagrożenia. Nie jest taką czynnością konserwacja urządzeń mająca na celu utrzymanie ich w stanie bezpiecznym, wykonywana w ramach działalności gospodarczej na zamówienie podmiotu korzystającego z tych urządzeń. Powołany przepis nie mógł więc być w sprawie zastosowany i zarzut jego naruszenia jest bezzasadny.

Zarzut błędnej wykładni ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) nie może być uwzględniony z tej przyczyny, że został wadliwie sformułowany. Ustawa reguluje całościowo jeden z systemów ubezpieczenia społecznego, natomiast żądanie dotyczy niewielkiego fragmentu tego uregulowania. Ocena prawidłowości wykładni mogłaby być dokonana tylko wówczas, gdyby został wskazany konkretny przepis lub kilka przepisów, które zdaniem wnoszącego kasację zostały w zaskarżonym wyroku zinterpretowane błędnie.

Nie może być także usprawiedliwioną podstawą kasacji powoływanie się na zasadę równości i zakazu dyskryminacji określoną w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W odniesieniu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego zasada ta nie może oznaczać, że wszystkim obywatelom przysługują jednakowe świadczenia. Równe prawa mają osoby spełniające takie same warunki. Prawo do świadczeń określone jest w ustawach regulujących różne systemy ubezpieczeń i uzależnione jest ono od spełnienia określonych tymi ustawami warunków. Ogólnie rzecz biorąc, zakres świadczeń uzależniony jest od zakresu objęcia ubezpieczeniem. Ubezpieczenie społeczne pracowników obejmuje wszystkie świadczenia z tytułu wypadków przy pracy w zakresie uregulowanym ustawą z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), która ma zastosowanie do innych osób tylko w ściśle określonych przepisami przypadkach. Natomiast w systemie ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą ubezpieczeniem objęte są świadczenia wymienione w art. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą. Przepis ten w punkcie 5 wymienia w sposób wyczerpujący świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a prawo do jednorazowego odszkodowania nie zostało w nim wymienione. Zasada równości wobec prawa nie upoważnia do żądania świadczeń przysługujących pracownikom przez osobę, która nie ma statusu pracownika.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====